
Osvrti, prikazi, recenzije

Prikaz

Tony Blair

*Treći put – nova politika za novo
tisućljeće*

*Naklada Jesenski i Turk, Zagreb,
2000., 76 str.*

Pad Berlinskog zida označio je definitivno urušavanje istočnoeuropskog komunizma kao društvenog sistema, ali još više kao jedne od dviju suprotstavljenih ideologija na kojima se temeljio bipolarni svijet dvadesetog stoljeća. Nadmetanje tih ideologija (kapitalizma i socijalizma/komunizma) koštao je ljudski rod milijune žrtava i more krvi, a sve u namjeri osiguranja “najnaprednijeg od svih društava”. Čini se kao da je upravo ovdje rođena izreka o putu do pakla koji je popločen dobrim namjerama!

Ubrzane društvene, privredne i tehnološke promjene koje su ubrzo nakon toga uslijedile u svjetskom poretku, zatekle su podjednako i društvene znanosti i politiku. Poplava (*post festum*) teorija pokušava nadoknaditi propušteno i barem objasniti što se to zapravo događa, ako već nije bilo moguće anticipirati događaje i ovakav razvoj. Država blagostanja se rastače, gube se moralni standardi, podjele i sukobi se pojačavaju. Ni jedna od “klasičnih” političkih filozofija (ni socijaldemokracija, ni neoliberalizam) ne nalaze odgovore za nove pojave i nove vrijednosti koje se više ne uklapaju u klasne podjele i odnose ljevica-desnica. Obrasci i strukture političke potpore posve su se izmijenili, pa je postojeći klasični repertoar političkih ideja i programa izgubio sposobnost motivacije i nadahnuća. Očito, prekid s prošlošću je neminovnost: prava “rješenja” ne mogu se naći vraćanjem satova unatrag. Za nove pojave potrebne su nove ideje, novi ci-

ljevi, nove politike s novim sredstvima i novim metodama.

Nakon mnogih aktualnih znanstvenih i političkih promišljanja, koje je naročito promicao i poticao “guru” nove socijaldemokracije Anthony Giddens, ponudena je sinteza, tzv. treći put. Je li to pravi odgovor na otvorena pitanja? Po svemu sudeći, jest, jer je postao osnova političkih programa mnogih europskih socijaldemokratskih stranaka (koje su osvojile vlast zahvaljujući upravo tomu). Britanski socijaldemokrati s Tonijem Blairom, glavnim promicateljem novoga koncepta socijaldemokrata, htijući naglasiti raskid s postojećim dogmama klasične socijaldemokracije i potkrijepiti svoja čvrsta uvjerenja i potrebu izbora “trećega puta”, čak su promijenili i ime stranke, u “New Labour”.

Sve u svemu, ideja nalaženja “trećeg puta” našla se u fokusu kontroverzija u cijelome svijetu. Koncept je izazvao pravu buru kritika, kako s lijeve tako i s desne strane, od toga kako je “treći put” zapravo mješavina već postojećih ideja i politika, do tvrdnji kako je koncept “trećeg puta” u stvari velika šupljina, potpuno prazna politička filozofija. Zasad, međutim, taj koncept polučuje praktične političke uspjehe, a vrijeme će pokazati koliko je zaista vrijedan.

Koncept “trećeg puta” osmislili su zapravo američki demokrati i nazvali ga “novi progresivizam” (*New progressive declaration – Democratic Leadership council* 1996), koji u uvjetima sveobuhvatne promjene svijeta zahtijeva novu politiku jednakih mogućnosti, osobne odgovornosti, mobilizacije građana i zajednica.

Upravo u tom konceptu britanski “Novi laburisti” naišli su na potvrdu svojih političkih ideja, sintetiziravši ih kao svoj program – “treći put”.

Esej Tonyja Blaira, “*Treći put – nova politika za novo stoljeće*” o kojem je u ovom osvrtu riječ, nije teorijsko djelo (za razliku od istoimenog djela A. Giddensa, poznatog britanskog sociologa, teoretičara kojim se Blair

nadahnuje), već predstavlja programska polazišta, praktični program, s namjerom da se on približi i najširem čitateljstvu.

Odmah na početku Blair nastoji pojmovno odrediti tzv. treći put: to je “modernizirana socijalna demokracija, strastvena u odanosti društvenoj pravdi i ciljevima umjerene ljevice, ali fleksibilna, promijenjena i s pogledom uprtim u budućnost u odnosu prema sredstvima za postizanje tih ciljeva, temeljena na vrijednostima kao što su; demokracija, sloboda, pravda, međusobna ovisnost i internacionalizam”. (str. 13–14). Riječ je zapravo o srednjem putu između stare ljevice i nove desnice, između socijaldemokracije koja odstaje od svoje ideologije sveopće državne kontrole, kao cilja i ključa za rješavanje društvenih problema, i s druge strane, neoliberalizma, koji u politici i gospodarstvu isključuje bilo kakvo ograničenje od strane države.

Posebnu pažnju Blair posvećuje vrijednostima “trećega puta”, koje nisu nove, ali koje treba osnažiti i obnoviti. To su:

– *pravedna raspodjela bogatstva*, bez obzira na njihovo društveno izvorište, sposobnosti, vjeru, rasu;

– *jednakost u izgledima* (kao ključna vrijednost nove politike);

– *odgovornost* (shvaćena u smislu da prava koja uživamo odražavaju i dužnosti koje dugujemo, jer prava i šanse bez odgovornosti “pokretači su sebičnosti i pohlepe”, te

– *zajedništvo* (država samo olakšava i omogućuje, zaštićuje efikasne zajednice i dragovoljne organizacije i ohrabruje njihov rast da bi zadovoljile nove potrebe, surađujući s njima prema potrebi).

Osnovna dimenzija koncepta “trećeg puta” jest da “politika proistječe iz vrijednosti, a ne obratno”, tvrdi Blair (str. 23).

Značajne promjene u društvu, kao što su:

– razvoj globalnih tržišta i kulture,

– tehnološki napredak (koji sve više polaže na potrebu omogućavanja visokog standarda obrazovanja/stručne spremne velikom broju ljudi i

informacije, kao ključnih pokretača zapošljavanja i novih industrija;

– transformacija uloge žene, učvršćivanje obitelji, te

– radikalne promjene u prirodi same politike ukazuju i na potrebu novoga ponašanja vlasti. One moraju naučiti nove vještine da rade i surađuju, s privatnim i dragovoljnim sektorom, da s njima dijele odgovornosti i na njih prenose mnoge ovlasti, i zajednički rješavati probleme, a u međunarodnim okvirima razviti fleksibilne oblike međunarodne kooperacije. U svemu tome koncept “trećeg puta” nema gotove recepte, ali inzistira na nekoliko opsežnih političkih ciljeva.

Prvi je cilj *dinamično gospodarstvo*. Za razliku od industrijskog poretka prošlog stoljeća, koji se temeljio na karakterističnom anagonizmu rada i kapitala, na sirovinama i teškoj industriji, te nekvalificiranoj radnoj snazi, nova ekonomija (kao i nova politika, također), radikalno je različita, jer usluge, znanje, vještine i mala poduzeća njezini su kameni temeljci, dok je njezina najvrednija imovina znanje i kreativnost. Na probleme suvremenog zapošljavanja, politika “trećeg puta” odgovara uvođenjem države blagostanja u svijet rada, odnosno inzistira na “aktivnom odnošenju prema radu”. Pritom nudi sljedeće strategije: *nove pristupe (New Deals)* koji pomažu da se u rad integriraju skupine koje je vlast predugo zapostavljala (mladi, invalidi, dugo nezaposleni); *poreznu reformu* – kojoj je cilj da poboljša radne poticaje; *minimalnu plaću* – da bi se onemogućila eksploatacija na donjoj granici tržišta rada; *porezne povlastice; nacionalnu strategiju brige za djecu; novi pristup zajednicama* u borbi protiv višestruke štete koja muči crne točke nezaposlenosti.

Glavni izvor vrijednosti i konkurentske prednosti u suvremenome gospodarstvu jest *ljudski i intelektualni kapital*, pa odatle i proizlazi apsolutni prioritet koji “Novi laborizam” daje obrazovanju i osposobljavanju, ne samo u razdoblju školovanja nego tokom cijelog života.

Unutar tog okvira ukazuje se široki prostor za promicanje novih prioriteta. Opća i sveobuhvatna revizija trošenja ima svrhu preciziranja značajnih sredstava i ulaganja u ob-

razovanje i zdravstvo, infrastrukturu, te znanost i tehnologiju. To je ključ dugoročnog napretka. Vladina intervencija potrebna je da se zaštite slabi, te da svima osigura neku korist od gospodarskog napretka, ali u sasvim drugom obliku nego prije. Državu blagostanja treba redefinirati na način da ona nije više pasivna, jednom za svagda zajamčena činjenica, već je tu umjesto pasivnoga riječ o pozitivnom blagostanju.

Snažno civilno društvo drugi je politički cilj “trećega puta”. Što pod tim Blair podrazumijeva najbolje oslikava kad kaže: “tražimo pluralističko, ali integrirano društvo, društvo koje promiče snošljivost unutar dogovorenih normi, koje promiče civilnu djelatnost kao dopunu (ali ne i zamjenu) moderne vlasti” (str. 43).

Za razliku od stare ljevice, prema čijem shvaćanju je civilno društvo trebala obuhvaćati država, i nove desnice koja vjeruje da će civilna aktivnost ispuniti prazninu ako se država povuče s područja društvenih dužnosti, “treći put” prepoznaje ograničenja vlasti u društvenoj sferi, ali također i potrebu da vlast, unutar tih ograničenja, oblikuje novo partnerstvo s dobrovoljnim sektorom (str. 44). Neovisno o tome je li riječ o obrazovanju, zdravstvu, socijalnom radu, prevenciji ili kriminalu, vlast treba “osposobiti” da osnažuje, umjesto da oslabljuje civilno društvo.

Djelatna vlast uz suradnju i decentralizaciju treći je politički cilj.

Naglasak je stavljen na promicanje suradnje na lokalnoj razini s ulaganjima vezanim uz ciljeve i odmjerene rezultate, s nacionalnim standardima, ali i lokalnom slobodom upravljanja i inovacijama. “Što vlast radi i kako radi?” – jedno je od najvažnijih pitanja koje treba trajno postavljati.

Tako “treći put” veliku pozornost posvećuje poreznom sustavu (za razliku od stare socijaldemokracije i njezinih zahtjeva za što većim postotkom javnog vlasništva i što većoj javnoj potrošnji) koji mora biti kontroliran, te u skladu s time da je svako javno trošenje “novac za rezultate i reformu”.

Posljednji politički cilj jest *internacionalizam*. Jedna od važnih odrednica “Novog la-

burizma” je pogled na međunarodne obveze kao logičan odgovor na probleme koji prelaze granice, a ne kao prijetnju suverenitetu unutar tih granica. Blair je mišljenja da “živimo u svijetu jedne velevlasti, u kojem europske zemlje moraju raditi zajedno kako bi postigle više nego da rade svaka za sebe. To je filozofija koju primjenjujemo kod kuće, ali primjenjiva je i u međunarodnim odnosima” (str. 65). Ujedinjenje Europe, odnosno razvoj i struktura Europske unije, u Velikoj Britaniji jedno je od ključnih političkih pitanja. U tom smislu zanimljivo je i razmišljanje o reformi Europske zajednice. Blair je tako mišljenja da bi se Europa trebala razviti kao “treći put” narodne države (odveć male za mnoge probleme koji prelaze nacionalne granice) i Europe kao goleme države (prevelike, previše udaljene i one koja ne bi poštovala različitost jezika, narod). “Novi laburisti” nisu za bilo kakvu Europu, već za reformiranu Europu prije svega: decentraliziranu, s dinamičnim jedinstvenim tržištem, sposobnu da se uspješno nosi s kušnjama otvorenih granica, utjelovljenje europskih političkih vrijednosti (demokracija, odgovornost, pravednost, društvena kohezija i solidarnost) i proširena na istok.

Taj zadnji stavak posebno je zanimljiv za Hrvatsku i ostale zemlje koje očekuju skori priključak Europi. Blair, naime, daje otvorenu i neuvijenu potporu proširenju Unije na istočne zemlje, jer bi to, između ostaloga, donijelo i napredak, ali također i sigurnost i zaštitu okoliša.

U zaključnim razmatranjima Blair naglašava što stvarno “treći put” jest. To je: “modernizirana socijaldemokracija za svijet u promjeni, koja će graditi napredak na ljudskom i društvenom kapitalu”. On smatra da nam se upravo sada “pruža prilika da oblikujemo novi i pozitivni program rada za budućnost, temeljen na našim vlastitim odlukama”, koji će “biti oblikovan vrijednostima i instinktima središnje ljevice, primijenjenima na svijet u brzom promjeni” (str. 67).

Esej Tonyja Blaira nije zanimljiv samo zato što je njezin autor današnji premijer britanske vlade i vođa Laburističke stranke, koju je preimenovao u Novu Laburističku stranku i definirao je kao radikalni centar, te u svibnju 1997. u izbornoj pobjedi postao najmlađi bri-

tanski premijer, nego zato što zaista pruža veliki doprinos europskoj naprednoj misli. Njegovi pogledi zasigurno imaju velik utjecaj na socijaldemokraciju danas, jer uz redefiniciju države i politike, pruža također redefiniciju odnosa između države blagostanja i građana koji bi trebali uživati to blagostanje.

Po svemu sudeći, rasprava o “trećem putu” bit će još napretek. Možemo li danas stoga parafrazirati Marxovu opasku da bauk “trećeg puta” kruži Europom?

Ivo Radković

Prikaz

Shaping Europe's Future

Međunarodni seminar Halki 2000.,
6.–13. rujna, Halki, Grčka

Hellenic Foundation for European and Foreign Policy (ELIAMEP) najznačajniji je grčki institut koji se bavi brojnim aspektima kompleksnih međunarodnih odnosa.

Korijeni ELIAMEP-a sežu u sredinu osamdesetih, kad se grupa grčkih akademika, diplomata i novinara počela povremeno sastajati i analizirati aktualna međunarodna zbivanja. Njihova neformalna druženja s vremenom su privukla širu javnost, ali i sve veći broj institucija i znanstvenika koji su se profesionalno bavili proučavanjem međunarodnih odnosa, zainteresirala grčke medije i izdavače te je u travnju 1988. osnovan Institut pod nazivom *Hellenic Foundation for Defence and Foreign Policy*. Etabliranje stručnoga administrativnog osoblja, povezanost sa sličnim institucijama u Grčkoj i u inozemstvu, širenje tematike istraživačkog rada i suradnja s brojnim uglednim znanstvenicima i međunarodnim organizacijama utjecali su na promjenu imena Instituta, koji od 1993. godine nosi današnji naziv *Hellenic Foundation for European and Foreign Policy*.

Europska vanjska i sigurnosna politika, s posebnim naglaskom na šire područje jugoistočne Europe, Mediterana i Crnog mora, okosnica je znanstvenoistraživačkog rada ELIAMEP-a. U svom dosadašnjem radu, Institut je organizirao šezdesetak međunarodnih konferencija na kojima su sudjelovala vodeća imena iz Europe i svijeta. Ovisno o tematici, konferencije se organiziraju u suradnji s poznatim međunarodnim organizacijama, asocijacijama i institucijama (EU, NATO, WEU, RAND, *International Centre for Black Sea Studies-ICBSS*, *Institute for Security Studies*, *United States Institut for Peace* i sl.). Rezultati tih sastanaka većinom su publicirani u posebnim izdanjima ELIAMEP-a. Od 1988. godine publicirano je više od 160 različitih knjiga, *working papera*, monografija na grčkom ili engleskom jeziku. Osim toga, ELIAMEP ima svoja dva godišnjaka: *Journal of Southeast European and Black Sea Studies* na engleskom, te *Yearbook Greece and the World* na grčkom. Nekadašnja specijalizirana knjižnica prerasla je danas u bogato opremljen informacijski centar – *Centre for European and International Communication* (CEIC), koji svojom bazom podataka pokriva sljedeće geografske regije: Grčku, Cipar i EU; jugoistočnu Europu i Tursku; Mediteran i Bliski istok; Rusiju; područje Crnog mora, Kavkaza i centralne Azije te Japan.

Iako je organiziranje *workshopova* i *training* programa oduvijek bilo sastavnim dijelom rada ELIAMEP-a, s promijenjenim međunarodnim ozračjem i proliferacijom novih izazova stabilnosti i sigurnosti na širem europskom prostoru početkom devedesetih godina takav oblik edukacijskih aktivnosti postao je osobito popularan, tražen i prihvaćen kod mladih znanstvenika, ali i sve većeg broja diplomata i novinara, predstavnika medija. Međunarodni seminar na Halkiju, malenom dodekaneskom otoku blizu Rodosa, najpoznatiji je ELIAMEP-ov seminar te vrste. Tema ovogodišnjeg, jedanaestog po redu, koji je održan od 6. do 13. rujna, bila je formiranje nove europske budućnosti (*Shaping Europe's Future*). Seminar je organiziran u okviru Radnog stola za demokraciju i ljudska prava Pakta o stabilnosti za JI Europu, a u suradnji s Međunarodnim centrom za crnomorske studije (ICBSS).

Nova europska sigurnosna arhitektura, regionalna sigurnost i suradnja, uspostava zajedničke europske obrambene i sigurnosne politike, američki interesi i NATO u današnjoj Europi, širenje Europske unije, institucionalne reforme EU, uloga i utjecaj Rusije, mogućnosti političko-geografske suradnje nove Europe s crnomorskim, kaspijskim područjem te centralnom Azijom bili su okosnica radnog dijela seminara na Halkiju. Osamdesetak mladih s različitih sveučilišta i instituta, državnih službi, diplomacije, mas-medija, međunarodnih ekonomskih, političkih, sigurnosnih organizacija, nevladinih, humanitarnih udruga, moglo je o svim tim, za budućnost europskog prostora izuzetno značajnim i kompleksnim pitanjima, razmijeniti svoja mišljenja, radna iskustva i stečena znanja, ali i čuti stav poznatih europskih i svjetskih imena koji se profesionalno bave tom tematikom.

Iz sadržajne rasprave o današnjim interesima SAD-a u Europi, novim euroatlantskim odnosima, ulozi i širenju organizacije NATO izdvajamo razmišljanja Steva Larrabeea iz RAND korporacije. On je rezimirao već poznate stavove Clintonove administracije spram europskog prostora: sigurna, ujedinjena, gospodarski jaka Europa, naklonjena SAD-u, s reformiranim NATO-om, unutar kojeg ima mjesta i za europske snage, kao glavnim garantom europske sigurnosti i stabilnosti, ali je iznio i glavne razlike u stajalištima SAD-a i europskih saveznika te predvidio moguće scenarije američkog prisustva na širem europskom prostoru nakon američkih predsjedničkih izbora. Za njega, očito je nejedinstvo u gledištima SAD-a i Europljana oko Turske (SAD zagovaraju, Europljani se protive primanju Turske u EU), postoje i bitne razlike kako tretirati mladu Rusiju, što s Ukrajinom te, osobito, kako dugotrajno riješiti krizu na jugoistoku Europe. Larrabee je naglasio da su SAD već dugo “podijeljene glede krize na jugoistoku Europe, no kulminacija je vidljiva tokom predsjedničke kampanje”. Za njega, bude li novi američki predsjednik demokrata, “američka prisutnost na Balkanu se svakako nastavlja, ali će se od Europljana tražiti veća odgovornost i nove konkretne inicijative i angažiranost, ne samo na tom trusnom rubnom europskom području već i istočnije, na području Kavkaza, Kaspijskog jezera i centralnoj

Aziji”. Bude li sljedeće četiri godine u Bijeloj kući predsjednik republikanac, prevladat će mišljenje da su “SAD prisutnošću svojih snaga u previše kriza i mjesta na svijetu postale svjetski policajac te da Balkan nije nacionalni američki interes”. U skladu s tim, revidirat će se i prisustvo američkih snaga i američke pomoći tom dijelu Starog kontinenta. Ipak, Larrabee je zaključio da tko god bude izabran za novog američkog predsjednika, “SAD će ostati čvrsto povezane s Europom”. Svojim je stajalištima Larrabee izazvao brojne reakcije i potaknuo raspravu sudionika seminara, posebno iz postsocijalističkih zemalja. Očito je da zemlje mladih demokracija, uz davanje pune podrške aktualnim pokušajima stvaranja jedinstvenoga europskog političkog, gospodarskog i sigurnosnog identiteta, još uvijek zainteresiranost SAD-a i konkretnu prisutnost snaga organizacije NATO vide kao dostojan garant sigurnosti i stabilnosti na kriznim europskim područjima.

Na seminaru je iskazano i nejedinstvo, kako članica EU tako i potencijalnih kandidata za članstvo, oko budućeg proširenja Europske unije i, svi su se složili, neophodnih institucionalnih reformi EU prije njezina proširenja. Prof. Peter Ludlov, *Founding Director, Centre for European Policy Studies*, Bruxelles, govoreći o mogućnostima i preprekama najavljivanog proširenja EU, naglasio je da zemlje kandidati za članstvo u EU moraju imati na umu da je “priključenje EU mnogo kompleksnije od priključenja NATO-u”. Pet odabranih kandidata kojima je najavljavano primanje u EU 2003. godine po njegovom mišljenju “možda uđu do 2005., realnije i optimalnije bi bilo govoriti o 2010. godini”.

No, usprkos svim institucionalnim i subjektivnim poteškoćama s kojima je suočena EU, kao i zemlje kandidati za članstvo, na seminaru je izražen optimizam glede budućeg širenja EU, i to iz dva razloga: prvo, današnje radikalno promijenjene međunarodne političke okolnosti dozvoljavaju i omogućavaju suradnju svih zainteresiranih zemalja i, drugo, u sve naglašenijem procesu globalizacije integracija se javlja kao jedan od njezinih bitnih fenomena.

Prof. Vitaly Zhurkin, *Institut of Europe, Russian Academy of Science*, Moskva, rekao je

kako današnja Rusija “najprije mora rekonstruirati sebe, politički, gospodarski, socijalno ..., pa tek onda može razmišljati o ozbiljnom članstvu i punopravnoj suradnji s Europom”. “Sve dosadašnje reforme ruskog političkog i ekonomskog života provode se stranim sredstvima i pomoći koja stiže iz inozemstva. Rusiju je zapljusnuo val terorizma, svekolikog kriminala, evidentna su kršenja ljudskih prava (Čečenija). Takvu Rusiju nitko ne želi u EU, ali ni na širem europskom prostoru”, zaključio je prof. Zhurkin.

Optimističnu sliku oko uspostave nove europske zajedničke sigurnosne i obrambene politike, koju su iznijeli predstavnici europskih institucija (EU, WEU), te potrebitoj regionalnoj suradnji, dopunili su svojim opaskama, prezentacijom konkretne situacije na terenu, realnih okvira i davanjem smjernica moguće regionalne suradnje u budućnosti, predstavnici zemalja s područja bivše Jugoslavije.

Prof. Radovan Vukadinović, Fakultet političkih znanosti, Zagreb, rekao je da regionalnu suradnju zemalja jugoistočne Europe otežava i njihov nejednak status glede članstva u međunarodnim organizacijama. Po njegovom mišljenju, “regionalna suradnja i kooperativna sigurnost danas u Europi više se nameću od međunarodne zajednice, nego što same zemlje te regije takvu međusobnu suradnju žele i objektivno mogu postići”. Najveći kamen spoticanja svekolikoj regionalnoj suradnji na Zapadnom Balkanu danas predstavlja SRJ, sa svojim akutnim unutarnjim problemima koji se u budućnosti mogu pojaviti kao nova krizna žarišta: Kosovo, Crna Gora, Vojvodina, Sandžak.

Dogradonačelnik grada Mostara, BiH, Neven Tomić, vrlo objektivno govorio je o konkretnim problemima implementacije Daytonskog sporazuma.

O postojećoj i potencijalnoj suradnji europskih zemalja s crnomorskim područjem, Kavkazom i centralnom Azijom govorili su predstavnici BSEC-a. Naglašeno je da EU još nema institucionalne oblike suradnje s tom, prirodnim sirovinama izuzetno bogatom, regijom. Većina zemalja toga područja izrazila je želju za članstvom u EU, a postojeći oblici

suradnje temelje se uglavnom na bilateralnim ugovorima. Većom povezanošću sa zemljama kavkaskog i kaspijskog područja Europska bi unija dobila otvorena vrata za brzi prodor na tržišta centralne Azije, gdje su SAD već odavno prisutne.

I s ovogodišnjim seminarom ELIAMEP je pokazao da je jedan od vodećih europskih instituta te da je u stanju privući ne samo polaznike s raznih strana Europe već istovremeno i vodeća imena s područja međunarodnih odnosa. Tradicionalni Halki seminar postao je kultno okupljalište mladih lidera i znanstvenika, kao i brojnih uglednih znanstvenika i političkih djelatnika koji svake godine precizno analiziraju suvremena europska kretanja i nove europske izazove.

Lidija Čehulić

Prikaz

Izveštaj o 23. kongresu Internacionalnog Hegelovog društva u Zagrebu

U Zagrebu se od 30. kolovoza do 2. rujna 2000. održao 23. Kongres Internacionalnog Hegelovog društva. Kongres je vodio Organizacijski odbor u sastavu: Damir Barbarić, Pavao Barišić, Franjo Zenko, Danilo Pejović, Branko Despot, Ante Pažanin, Zvonko Posavec, Darko Polšek (isprva Jure Zovko) te, kao koordinatori, Goran Gretić i Davor Rodin. Sekretarica Odbora bila je gospođa Matija Gašparević. Organizacijski odbor ustanovljen je 5. prosinca 1996., a raspušten na svojoj 15. sjednici, održanoj 30. rujna 2000. Pokrovitelji Kongresa bili su predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić, Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske i UNESCO Pariz. Domaćin Kongresa neformalno je bilo Sveučilište u Zagrebu, a formalno Fakultet političkih znanosti. Kongresu je prisustvovalo 170 referenata iz 25 zemalja. Kandidatura Zagreba kao mjesta održavanja 23. kongresa

izglasana je na 21. kongresu u San Sebastianu 2. listopada 1996., a prijedlog je definitivno usvojen na 22. kongresu u Utrechtu 29. kolovoza 1998. godine. Troškovi Kongresa iznosili su približno 35.000 DM. Glavni financijer bilo je Ministarstvo znanosti i tehnologije, te poglavarstvo grada Zagreba, uz 15 donacija privrednih subjekata dijelom financijskih, a dijelom materijalnih. Najveći dio troškova statistički je refundiran sredstvima gostiju koji su platili svoj boravak u Zagrebu. Po broju sudionika i aktivnih referenata bio je to najveći skup znanstvenika iz područja društvenih znanosti ikada održan u Hrvatskoj. Referati s Kongresa bit će objavljeni u *Hegel-Jahrbuch*, a izbor referata u zborniku *Hegel i moderna* na hrvatskom jeziku u redakciji: Goran Gretić, Davor Rodin, Zvonko Posavec, Ante Pažanin, Franjo Zenko, izabranoj na 15. sjednici Organizacijskog odbora 30. rujna 2000. Na istoj je sjednici donesena odluka da se kolegu Henninga Ottmanna, jednog od direktora Internacionalnog Hegelovog društva, koji je bitno pridonio da se Zagrebu dodijeli organizacija 23. kongresa, predloži za dodjelu državnog odličja. Na prijedlog Hrvatskog organizacijskog odbora, Savjet i Direktorij te Skupština članova Društva usvojili su prijedlog da se na području Sveučilišta u Splitu sredstvima znanstvenih fondacija EU pokuša utemeljiti *Centar društvenih znanosti* koji bi uz njegovanje Hegelove filozofije bio otvoren svim drugim znanstvenim inicijativama iz oblasti društvenih znanosti. Ova je inicijativa podržana, kako od Ministarstva znanosti Re-

publike Hrvatske tako i od rektora Sveučilišta u Splitu, gospodina Ive Babića. Ovo su ukratko tehničke pojedinosti vezane uz ovaj izuzetan znanstveni događaj. Sadržajna strana bit će manifestna nakon što izađu oba toma *Hegel-Jahrbucha* sa svim priložima, kao i hrvatski zbornik odabranih referata: *Hegel i moderna*. Organizacijskom odboru na posljertku preostaje da se i na ovaj način zahvali svim sudionicima Kongresa, njegovim visokim pokroviteljima i sponzorima, predsjedniku Republike gospodinu Stjepanu Mesiću, Ministarstvu znanosti Republike Hrvatske, UNESCO-u, poglavarstvu i Skupštini grada Zagreba te brojnim sponzorima, Fakultetu političkih znanosti koji je materijalno, tehnički i stručno stajao iza ove velike inicijative svojih internacionalno priznatih profesora te, na kraju, i upravi Elektrotehničkog fakulteta koja je iznajmila svoje reprezentativne prostorije.

Kongres je na adekvatan način praćen od naših vodećih medija, koji su time pridonijeli upoznavanju šire javnosti s inozemnim i našim filozofskim i znanstvenim dostignućima te proeuropskom angažmanu, kako Fakulteta političkih znanosti tako i hrvatske filozofske inteligencije, Republike Hrvatske i grada Zagreba, koji su to opredjeljenje svesrdno podržali. Svima hvala.

Davor Rodin